

(Atkelta iš 8 psl.)

Ryguo, 1933 metais Tallin, 1938 metais Kaunė organizava Pabaltėje šaliū bėbliuotekiniuku konperencėjės. Nu 1936 metu Draugėjė priklausė Tarptautėnėe bėbliuotekiniuku federacėjėe. 1936 metais ana jau turjelė 42 narius ir karto so Lietuvos bėbliuograpėjės instituto leida žornala "Bibliografijos žinios".

V. Biržėška rūpielė sokortė tuoklė bėbliuoteku tinkla, katram pradiejos veikte, būtom aptarnaujemė skaitytojuės vėsor, ir bėbliuotekas dėrbtom demuokratėnio princėpo — bėbliuoteka ir kninga priėnama kuožnam. Išskėrtėnė reikšmė ons teikė skaitykuoms.

Daug ons rūpėnuos bėbliuotekiniukas kaap asmenybim, nes pritarė amėrekuonu taas lalkaas puopolee nuomonee, ka trim ketvėrtadalees bėbliuotekas darbs priklausu nu patėis bėbliuotekiniuka.

V. Biržėška bėbliuoteku darbuotuojuems kielė dėdėlius reikalavėms. Ons išskyrė anū darbė šius pagrindinius barus: kningu išdavėms, prilėmėms, duokūmėntu sutvarkymis ir kurybėnė veikla. Svarbi bėbliuotekiniuka ytaiga skaitytojuou. Pasak V. Biržėškas, reek "Išmokinti skaitytoja savistovial naudotis knygynu ir knygomis, padėti jam geral suprasti, išaiškinti nesuprantamas vietas, nurodyti tinkamas vietas iš interesuojančių skaitytoja klausimų, o talpoji ellė skaitymo, (...) lavinti ir auklėti skaitytoja, jo interesus". Aple bėbliuotekiniuka V. Biržėška kalblejė kaap aple vėsuomenės darbiniuka.

Lietuvuos bėbliuotekėnė mintės 20 omžiaus pradiuo slemles idieju ir impulsu iš kėtū tautū teourėjės ir praktikas. V. Biržėška teep pat nauduojuos užsienė šaliū bėbliuotekiniukstės specelistu leidėnees. Anam daug padiejė stodėjės Šanlavskė universitėtė. Tou, kou ons gava čė besėnuokydams, bestodėjuodams kningas, savėtaa pertvarkė pagal Lietuvos vososės saalygas, sava sopratėma aple bėbliuotekiniukstė ir pagal tou muokė sava auklėtėnius. Ta muoksla sistema tebler Lietuvos aktuali ir šindėin.

Svarbiausė B. Biržėškas darbaa yr pėnkė "Lietoviu bėbliuograpėjės" tuomaa (1924-1939 metaa), katrėlė apem 1547-1910 metu spauda ir dall lituanistikas. Pri tū kningu dauglausee dėrba ons vėns. V. Biržėška bova ir "Lėtovėškuosės encikluopedėjės" atsakingasis redaktuorios. Ta encikluopedėjė bova pėrmuojl visuotėnė encikluopedėjė lietoviu kalba. Anuos išėjė nepėlnė 10 tuomu (lig raldies J) — 1931-1941 metais. Tėn patėikama Inpuormacėjė pasizymiejė objektyvomo ir atėtėka tou meta muoksla lygi. Dėdlee daug vėltas čė bova skėrta lituanistikaa.

1940-1941 metais V. Biržėška bova Vėlniaus universiteta Telsės fakulteta dekanas. Bova išrinkts Lietuvos muokslu Akademėjės tėkroujō nario (pu kara anam tas vards bova atlints, vo 1988 metais sogroužints).

1941 metais, kaa prasidiejė vuokytli uokupacėjė V. Biržėška iš dekana pareigū bova atlelst. Tou lalko ons Vėlniu pasėėjautė nesaugee, sogryža dėrbtė i Kauna, dėrektuoriava Universiteta bėbliotekuo ir vaduovava Bėbliuotekiniukstės skyriou.

V. Biržėška teigė, ka kninga — barbaru nelėitama vertybė, dėl tou balslausėe pergvyena, ka kara lalko bova degėnamas kningas. Aple vėna atsėtėkėma vuokytli uokupacėjės metaas pasakuo arkitekts A. Možinskis stralpsnė "Tylus kabinetō mokslinuko ryžtas" ("Draugas", 1984). Iš tou stralpsnė sožėnuom, ka Vytauta Dėdliuojė universitėtė veikė Semituoluogėjės katedra. N. Sapiira vaduovaujnt, bėbliuotekuo bova sokauptis vertings kningu rinkinis gebraju ir jidiš kalbuom. (N. Sapiira karto so šelma bova vuokytli nužudyts 1943 metais.) V. Biržėška kaap dėdliusė vertybė bova ruodēs A. Možinskiou 17 ar 18 omžiaus Talmuda (judaizma ystatymu rinkini), katros bova atspausdints ont pergamėnta. Sauguojė ons tū kningu rinkinius. Bet va, vėna dėina V. Biržėška gava nacliu isakyma nuvėžtė vėsas žydu kningas i Petrašiūnu puoplieriasu pabrėka, ka anus tėn būtom sonaikintas. Dėrektuorios tou isakyma nepaklausė. Ons parstrauslasee, rizikuodams sava gvyybė, apgava naclius: sukruovė žydu kningas i vėsuokės diezēs, apkruovė anas leidėnees, katrėl bova parasūtė kėtuom kalbuom, vo i Petrašiūnus nuvėžtė stodėntu surinkta makulatūra.

Bėngontėis karou, V. Biržėška nutarė pasėtrauktė i Vakarus. Tou padarytė nebova lėngva. Lietuvos bova daug nebėngtū darbū, nebova kaap so savėm karto pasėjimtė ir vėsū ronkraštli, kėtū vertybliu, be katrū ons tuoesnė muokslėnė darba neisvaizdava. Prys kara pabaiga dėl tou dėdlee daug dėrba, anou sunkee bova prikabinte net per bombardavėms i sliėptovė nusėleistė.

Pasėtraukēs i Vakarus, V. Biržėška kelis metas dīestė Pabaltėjė universitėtė, katros veikė Gamburge ir Pinebergė. Čė ons teep pat puopėstoriava. Dėrba tonkee ožsėdarēs mažamė kambarele, daug rūkydams. Ons tou lalko nauduojos žėnuoma vuokytli kalbiniuka lituanista E. Frėnkėlė (Fraenkel) bėbliuoteka.

1949 metais atvykaa i JAV. Apėsutuojė pas pažystamus lietovius netuolėj Viterberė miesta. Čė anou dėdleee sllegė gyvenėms iš svėtėma luoskas.

1951-1953 metais V. Biržėška dėrba Vašingtuonė, Kongresa bėbliuotekuo. Nu 1946 metu bova Lietuvos rašytoju draugėjės garbies narys. Tou lalko veilkos spaustuviniks J. Kapuocios pasėryža leistė universali "Lietoviu encikluopedėjė" (1953-1985). Anou sodara 36 tuomaa. J. Kapuociou dėdleele reikiejė V. Biržėškas pagelbas. Ons V. Biržėška ir atsivėžė i Buostuona. V. Biržėška bova pėrmiū trijū encikluopedėjės tuomu vyriausiesis redaktuorios.

Mėrė Biržėška Vacluovs 1956 metu sausė 2 dėina. Lėka anou kelė reikšingė dėinuos švėtuos neišvydė darbaa. Anus nu 1956

metu pradiejė spaudaa ruoštė bruolis Biržėška Mykuols. Pradiuo ons pranešė, kuokėl tėl darbaa yra palėktė. Iš patėikta saaraša Kultūras fonds išleida "Aleksandryna" (pradiuo — vėina dall). Autorios anam davė tuokė antraštė: "Aleksandrynas — senųjų lietoviu rašytoju, rašiusiu prieš 1865 metus, biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos".

M. Biržėška ne tik paruošė anou spaudaa, bet dar ir kelis trūkstumus stralpsnius pridiejė. Tai bova paskutinis ir Biržėškas Mykuola darbs. Pu tuo anou istėka paralyžios (talsonat antruojė "Aleksandryna" tuoma korektūra). "Aleksandryna" antruojė ir tretluojė tuomu leidėma gluobuoje Biržėška Vėktuors.

"Aleksandryne" yr pamėnavuota 370 autoriu, katrėl kūrė 16-19 omžees. Propesuorios V. Žuks tou veikla teep apraša: "Aleksandrynas" doud pagrinda tuoesnėm lietoviu kultūras, raštėjės ir literatūras istuorėjės tyrėnlėjomou. Čė panauduota daug retuos, šindėin sunkee rondamas arba jau ir vėsaa dingsosės medžėguos, užfiksouta daug svarbiū šaltėniu".

Unikail tuos senūju lietoviu rašytoju encikluopedėjės istuorėjė. Ana daug pasaka aple V. Biržėškas asmenybė. Aple tou rašoma pėrmamė "Aleksandryna" tuomė. Iš pradū dėl tuokė pavadenėma bova beprasėdedontl puolemika, nes kai kam ons priminė rusu imperatoriū Aleksandrus, mūsa spauduos persekuotuojuos. Tumeit Mykuols vėsuomenee ir papasakuoje, kaap tou pavadenėma aiškėna pats Vacluovs: "Kėls dešimtis metu dėrbtom mon lietoviu kningaa savalmė prislėrėna ir medžėguos lietoviu rašytoju biografėjuoms ir anū biobibliografėjuoms. Bet kėtė darbaa neliuob mon leistė touos sorinktuos medžėguos tinkamaa sotvarkytė ir sosisistemintė. Ir tik žmuonaa Aleksandraa atsėgolos i mėrtėis pataia, iš katruo ana jau nebatsėkielė, ėr kėlis mlenesius anaa bekuovuojuot so smėrčio, vo mon anou slaugont, per kėlēs naktis ir dėinas (tas bova 1943 metaas), anuos patiuos ragėnams, jiemiaus tou darba, katros čė anuos vardo ir pavadinats".

V. Biržėška artėms J. Kašinskis sava "Spauduos pabėruos", išspausdintuos 1957 metu rogsiejė 23 dėina, "Naujlienu" tretiuo dalle (Nr. 383) pareiškė, ka autorios tuokio pavadenėmos pagerbė karto ir vėsas kėtas muotrėškas, katruos vėėnėep ar kėteep pagarėna mūsa švėsuoliūs vyruos kuovuoatė so carizmo.

"Aleksandryna" leidlejee rašė, ka ta kninga yr didills ynašos lietoviu literatūras istuorėjėe pažintė.

Iš kėtū V. Biržėškas vaikailū dar reektom išskėrtė "Senųjų lietuviskū knygū istorija" (Čikaga, 1953-1957 metaa, 2 tuomaa). Idiuomos anuo darbs ir "Lietuvos studentai užsienio universitetuose 14-18 amžiaus". Tou darba redagava ir papėdė Biržėška Mykuols. Kningas yvada parasė Šapuoka Adolps. Išleista kninga Čikaguo 1987 metaas. V. Biržėškas darbs "Vyskupo Motilejaus Valanciaus biografijos broužal" Bruklėnėe pasėruodė 1952 metaas. Išmėntėnė ir kėtė anuo darbaa: "Iš mūsū laikraštū praeittės" ("Lietuviškū knygū istorijos broužal", "Lietuviškiejil slapyvardžial ir slapyvardės", "Lietuviškūju dalnū literatūros bibliografija").

"Aleksandryna" tretluojė tuoma pabaiguo išspausdintė tuokėl Biržėškas Vėktuora žuodee: "Visa tal Tau, Lietuva Tėvyne, mūsū!" Teep paskutinis iš bruoliu propesuoriū Biržišku atsėsvėlkėna so gimtuoju krašto ož sava mėrusius bruolius.

Biržėškas Vacluova gyvenėma ir darbū apžvalga spaudaa paruosė Budrieksks Valds Vėikšnee

Paminklos Biržiškoms Vėikšniūs

Biržėška Mykuols — 1918 metu vasarė 16 Lietuvos Nepriklausomybės akta signatars. Uns unt tou akta pasėrašė kelvėrts. Dėl kuo taap yrāt Uns yr iš tū keturiū žmuontū grupės, katrėl lėkusius ytlėkėna pasėrašytė vėsėškuos Lietuvos nepriklausomybės akta (kal korėl tou lalku dar nedrysa tou reikautė er nuoriejė rašytė apl ryžtus su Vuokytėja). Be tou M. Biržėška kartu su P. Mileišiu tū akta ir sukūrė.

Mykuols gėmė Vėikšniūs. Ons pats ir do anuo bruokee — Vacluovs ir Vėktuors — Lietuvaa nuslėpėnė tėik, ka sunkee berasem kėta tuokė šelma.

Vėikšniūs anū atmėnėmou lomžintė numatuoma pastatytė paminkla. 1991 metais bova padaryts jau ir pėrmasis anuo pruojekts. Gavuom daug atsilėpėmu: i "Muoksla Lietova", katra pėrmuojl išspausdėna tou pruojekta, parasė vėikšniškis iš Kauna E. Lėvits, Purvėnaa Marijė ir Martyns. Anodo, pagautė entuziazma, ištyrinėjė vėsū Vėikšniū arkitektūra, numatė paminklou kelēs naujės vėltas. Paminkla pruojekta konkursos jau ivyka. Pradietė rinktė plnėgaa paminkla statybaa. Paminkla statybas kuomisėjės prmliniks — Vėlniaus universiteta rektuorios R. Pavillonis. Tou darbo rūpėnas ir Lietuvos Muokslu Akademėjės prezidents B. Juodka, Biržėšku draugėjės Vėikšniūs prmlininkė A. Gurauskaatė.

Vėsė, katrėl galėtom parėmtė paminkla statyba, plnėngus prašuom pėrvestė i Žemės ūkė banka Akmenės skyriū (kuods 2601433). Biržėšku fonda saaskaitas numeris Žemė bankė — 700818.

Iš onksta vėsėms dėdlee diekavuojem.

ELEKŠIS JUKS

Biržišku kuomisėjės narys